كاغەزە بازرگانی یەكان

(سەك .. سەنەد .. كومبیالا)

و

حوكمی كڕین و فرۆشتنیان

نووسین و ئامادە كردنی

مامۆستا : خلیل أحمد

========================

لە بڵاوكراوەكانی سایتی بەهەشت

www.ba8.org

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

========================

تێبینی : مافی بڵاوكردنەوەی ئەم بابەتە بۆ هەموو

موسڵمانێكە بە مەرجێ وەكو خۆی بڵاوی بكاتەوەو دەستكاری نەكرێت

بسم الله الرحمن الرحيم

أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيْكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلاّ اللهِ العَظِيْم .

خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿**وَأَحَلَّ اللّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَن جَاءهُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ**﴾ [سورة البقرة : (٢٧٥)] .

واتە : خوا کڕین و فرۆشتنی حەڵاڵ کردووە و سووی حەرام کردووە ، جا ئەوەی ئامۆژگاری پەروەردگاری پێگەیشت و وازی هێنا ئەوەی دەست کەوتووە بۆ خۆی کاری لێپرسینەوەشی دەکەوێتە لای خوا ، بەڵام ئەوەی دەست بکاتەوە بە سوو خۆریی ئا ئەوانە جێنیشینی ناو ئاگری دۆزەخن و ژیانی هەمیشەیی تێدا دەبەنە سەر .

وە دەفەرموێ : ﴿**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ (٢٧٨) فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ (٢٧٩)**﴾ [سورة البقرة] .

واتە : ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە پارێزکار و خواناس بن و واز لە پاشماوەی سوو بهێنن ئەگەر ئیماندارن خۆ ئەگەر وا نەکەن ئەوە جەنگ لەگەڵ خوا و پێغەمبەرەکەیدا (ﷺ) ڕابگەیەنن ، خۆ ئەگەر تەوبە بکەن و لە سوو خۆری واز بهێنن ئەوە تەنها سەرمایەکانتان بۆ هەیە وەریگرنەوە نە ستەم دەکەن لە قەرزارەکان نە ستەمتان لێدەکرێت .

وە جابری کوڕی عەبدوڵا فەرموویەتی : ((لعن رسول الله ﷺ آكل الربا وموكله وكاتبه وشاهديه ، وقال : هم سواء)) رواه مسلم .

واتە : پێغەمبەری خوا (ﷺ) نەفرینی كردووە لە سوو خۆر و سوودەر و نوسەرەكەی و هەردوو شایەتەكەشی ، فەرموویەتی : ئەوانە هەموویان لە تاواندا وەك یەكن .

دوای ئەوە : (شیك) یان (سەك) یەكێكە لە جۆرەكانی كاغەزی بازرگانی (الأوراق التجارية) كە بریتین لە چەند بەڵگەنامەیەك كە پابەندبونیان تێدایە بە دانی بڕێك پارە كە بە پێی باو لە دوای كاتێكی كەم مافی دانەوەی هەیە .

جۆرەكانی كاغەزی بازرگانی

یەكەم : (كۆمبیالا) : بریتیە لە فەرمانێكی نووسراو بە پێی چەند بارودۆخێكی تایبەت ـ كە یاسا دیاریكردووە ـ كەسێك كە بە ڕاكێشەر حیساب دەكرێت ئاراستەی دەكات بۆ كەسێكی تر كە بەلێبراو ناو دەبرێت داوای ئەوەی لێدەكات كە بڕێك پارەی دیاریكراو لە بەروارێكی دیاریكراودا یان شیاوی دیاریكردن بێت بدات بە كەسی سێیەم (كەسی كەڵك وەرگرتوو / مستفید) یان بە هەڵگری ئەو بەڵگەنامەیە (حاملِ) .

دووەم : (سەنەد) : بریتیە لە پابەند بوون بە دانی بڕێك پارەی دیاریكراو لە بەروارێكی دیاریكراودا یان شیاوی دیاریكردن بێت بۆ بەرژەوەندی كەڵك وەرگر (مستفید) یان هەڵگر (حامل)ی سەنەد .

سێیەم : (شیك) یان (سەك) : فەرمانێكە بە نوسین ئەو كەسەی پارەی لە بانك داناوە (ئەو كەسە چ تاك بێت یان كۆمپانیا یان حكومەت) واژۆی دەكات و فەرمان بەو بانكە دەكات كە بڕێكی دیاریكراو لە كاتی داوا

كردندا بدات بە كەسی سێیەم (مستفيد) یان بە خودی خاوەن پارەكە یان فەرمانی یان هەڵگر (حامل)ی ئەو (شیك) سەكە .

جا ئەم كاغەزە بازرگانیانە بە دەستەواژەی مامەڵەی سەردەم حیساب دەكرێن ، وە مافی سامانی و نەقدی و قەرزی لە لابوون جێگیر دەكەن ، وە چەندین تایبەتمەنییان هەیە لەوانە :

١ ـ ئەم كاغەزە بازرگانیانە بەڵگەنامەی قەرزن بە شێوازێكی كورت و پوخت نوسراوەتەوە .

٢ ـ فەرمان بە دانەوەی تێدا ڕەهایە و نەبەستراوە بە هیچ مەرجێكەوە .

٣ ـ بابەتیان بڕێكە لە پارە كە پێویستە بدرێت ، ئێستا بێت یان دواتر .

٤ ـ دەتوانرێت بە ئاسانی جێگۆڕكێ و گواستنەوەی لە نێو خەڵكدا پێبكرێت .

حوكمی دروست كردنی ئەم كاغەزانە و مامەڵە پێكردنیان

بە كورتی حوكمی دروست كردنی ئەو كاغەزانە ئەگەر سووی لە سەر بێت یان قازانجێكی بە مەرجگیراوی تێدا بێت ئەوا زۆربەی زانایان و توێژەرەوایان ئەسڵەن بە حەرامیان داناوە دروست بكرێن[1] .

جا مەگەر ئەوانەی تێدا نەبێت ئەو كاتە دەتوانین بڵێین :

پێشەكی دەبێ بزانین ئەم كاغەزانە لە حەقیقەتدا تەنها بریتین لە چەند پەڕە كاغەزێك چەند ژمارە و شتێكیان لە سەر نوسراوە ، كۆمەڵە مافێكی

---

[1] بڕوانە ئەم سەرچاوانە : (في الشركات ، شركة المساهمة ، فقه الزكاة ، حكم ودائع البنوك ، الربا والمعاملات المصرفية ، الإسلام ومشكلاتنا الحضارية ، المعاملات المالية المعاصرة ، أسواق الأوراق المالية والمصارف الإسلامية ، بنوك تجارية بدون ربا ، الأعمال المصرفية والإسلام) ... هتد .

سامانی و قـەرز دەنـوێنن و جـێگیر دەکـەن ، جـا حـوکمی هەریـەك لەمانـە نازانرێت تاوەکو ئامانج لە دروستکردنیان نەزانرێت .

سـەنەد : ئامـانج لـە دروسـتکردنی بەڵگەنامەیەکـە قـەرزێکی دواخـراو جێگیر دەکات ، جا جێگیر کردن و پشت ئەستور کردنی قەرز داخوازییەکی شەرعی‌یە و ئیسلام بانگەوازی بۆ کردووە ، بـەڵام وەك وتمـان بـانکی سـوو خۆر (سوو / ریبا) وەردەگرێ لە سەر ئەم جۆرە بەڵگەنامانـە ، هەرچـەندە دروستکردنی سەنەد لە خودی خۆیدا حەرام نییە و مەکروهیش نییـە بـەڵکو لە شەرعی ئیسلامدا خوازراوە بە بەڵگەی قورئان و سوننەت .

٢ ـ کومبیـالا : ئەگـەر بـە وردی دیراسـەی کومبیـالا بکـەین وەك لـە پێشەوە پێناسەمان کرد دەبینی شێوازێکە لە شێوازەکانی عەقـدی حەواڵـە کە شـەرعزانان بـە درێـژی حوکمـەکانیان ڕونکردووەتـەوە ، کـە بـە کـورتی پێناسەکەی بریتی‌یە لە (نقل الدَّين من ذِمَّةٍ إلى ذِمَّة)[٢] .

واتە : گواستنەوەی قەرز لە گەردنی کەسێکەوە بۆ گەردنی کەسێکی تر.

وە بزانە لە حەواڵەدا سێ لایەن هەیە :

یەکەم : قەرزار .   دووەم : قەرزدەر .

سێیەم : ئەو کەسەی قەرزەکە لە جیاتی قەرزار دەداتەوە .

ئاینی ئیسلامی پیرۆز ڕێگەی بە گواستنەوەی قەرز داوە ، چونکە خەڵکی پێویستیان پێی دەبێت ، بەڵگەش لە سەر ئەم کارە سوننەت و یەکدەنگی زانایانە ، کەوابوو ئەگەر حەواڵەکە مەرجەکانی تێدا بوو وە (کومبیـــالا) بە

---

[٢] مغني الـــمحتاج للشربيني ، نهاية الـــمحتاج للرملي .

شێوازێكی شەرعی نوسرایەوە ئەوا دروستە و كاری پێیدەكرێت .

(شیك : سەك) : وە لە پێشەوە پێناسەمان كرد فەرمانێكە بە بانك كە بڕێكی دیاریكراو پارە بدات بە كەسی سێیەم یان بە خودی خاوەن پارەكە یان هەڵگری (شیك)ەكە .

جا ئەگەر بە وردی دیراسەی ناوەڕۆكی ئەم پێناسەیە و سەرجەم پێناسەكانی تری (شیك) بكەین كە لە كتێبە ئابوری و بازرگانییەكاندا تومارکراوە دەبینین شیك بریتییە لە حەواڵە و گواستنەوەی قەرز یان كردن بە وەكیلی بانك لە جیاتی خاوەنی پارەكە ، جا لە ڕووی نوسینی شیك و بەكارهێنانی بۆ ئەو مەبەستانەی بۆی نوسراوە هیچ ڕێگرێك نییە لە شەرعدا و ئەمیش دەچێتە ژێر ئەحكامی حەواڵە یان وەكالەوە .

هەروەها ئەگەر فەرمانەكە لە لایەن خاوەنی پارەكەوە بوو بۆ خودی خۆی نەك كەسی سێیەم ئەوە پێی دەگوترێت گێڕانەوە (استرجاع) و ئەحكامی سپاردە (الوديعة) لە خۆ دەگرێت .

دوای ئەو پێشەكییانە ئەو كاغەزانەی بۆ ماددەی (١٤٠) نوسراون بریتین لە جۆری سێیەم واتە (شیك)ن ، جا دوای لێكۆڵینەوەی نوسراوی سەر ئەو جۆرە كاغەزانە و دیراسەی شیك لە لایەن زانایانی پسپۆڕەوە[٣] دەركەوتووە شیك یان حوكمی حەواڵە یان وەكالە یان سپاردە (وديعة) لە خۆ دەگرێت .

---

[٣] بڕوانە كتێبی : (الخدمات المصرفية) و (موسوعة القضايا الفقهية) و (الأسهم والسندات وأحكامها) و (قضايا فقهية معاصرة في المال والاقتصاد) وە چەندین كتێبی تر .

جا (شیك)ی تایبەت بە ماددەی (١٤٠) بێگومان سپاردە (وديعة) نییە چونکە لایەنی سێیەمی تێدایە کەوابوو حەواڵەیە یان وەکالە ، هەر کام لەم دووانە بێت حوکمی بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت :

حوکمی کڕین و فرۆشتنی کاغەزە بازرگانییەکان

بنیات لە سەر ئەوەی هەموو ئەو کاغەزانە بە هەموو جۆرەکانیانەوە ئەوە دەگەیەنن و نوێنەرایەتی ئەوە دەکەن کە خاوەنیان (واتە : ئەو کەسەی بۆی نوسراوە) قەرزی لای دەرهێنەری ئەو کاغەزانەیە (شیك) یان (سەنەد) یان (کومبیالا) ، ئەمە لە لایەك و لە لایەکی تریشەوە گۆڕینەوەی دراو (العملة) بریتییە لە ئاڵوگۆڕی پارە بە پارە بە مەرجی دەست بە دەست بوون ، جا لە کاتێکدا ئەو کاغەزانە دارو نین و نوێنەرایەتی قەرزێك دەکەن کەوابوو یەکێك لە مەرجەکانی ئاڵوگۆڕی دراو (العملة) لەو مامەڵەیەدا نوقسانە بۆیە باتڵ دەبێت ، بەڵام جگە لە زێڕ و زیو و دراو مامەڵەی تری پێدەکرێت ، چونکە (شت و مەك / السلعة) جگە لە زێڕ و زیو بە قەرز دەفرۆشرێت .

ابن رجب لە کتێبی (القواعد)دا ئەڵێ : (بيع الصكاك قبل قبضها وهي الديون الثابتة على الناس وتُسمَّى صِكاكاً لأنَّها تُكتَبُ في صِكاك وهي ما يُكتب فيهِ من الرَّقِّ ونحوهِ ، فيُباع ما في الصَّك فإن كان الدَّينُ نقداً وبِيعَ بنقدٍ لَمْ يجزْ بلا خِلاف لأنَّهُ صرفٌ بنسيئةٍ)[٤] .

واتە : فرۆشتنی (سەك) پێش وەرگرتنی لە کاتێکدا قەرزێکە سەلمێنراوە

---

[٤] القواعد : (١ / ٣٩٦) نقلاً عن كتاب الأسهم والسندات وأحكامها ص : (٣١٦) .

له سەر دەرهێنەری ، وه پێی دەگوترێت (صِكاك) چونكه لـه (صِكاك)دا دەنوسرێت كه بریتییه لەو شتانەی تێیدا دەنوسرێت وەك پێست و شتی تر * .

جا ئەوەی تێیدایه دەفرۆشرێتەوه ئەگەر قەرزەكه دراو (نقد) بوو وه فرۆشرا به دراو (نقد) دروست نییه بەبێ جیاوازی زانایان چونكه ئاڵوگۆڕه به قەرز .

لەم قسانەی (ابن رجب) ئەوەمان دەسدەكەوێت كه :

یەكەم : ئەوەی لەو كاغەزانەدا دەنوسرێتەوه قەرزن .

دووەم : گۆڕینەوه دراو به دراو (بَيْعُ نقدٍ بنقدٍ) ئەبێ دەست به دەست بێ.

وه پرسیار كراوه له شێخ (محمد بن صالح العثيمين) رەحمەتی خوای لێبێت : (ما حكم التعامل بالشيكات في بيع الذهب إذا كانت مستحقة وقت البيع حيث إنَّ بعض أصحاب الذهب يتعامل بالشيكات خشية على نفسهِ ودراهمِهِ أنْ تُسرق منه ؟

فأجاب : **لا يجوز التعامل بالشيكات في بيع الذهب أو الفضة ، وذلك لأنَّ الشيكات ليست قبضاً ، وإنَّما هي وثيقة حوالةٍ فقط بدليل أنَّ الذي أخد الشيك لو ضاعَ منه لَرجع على الذي أعطاهُ إيَّاهُ ، ولو كان قبضاً لَمْ يرجع عليهِ** ، وبيانُ ذلك أنَّ الرجلَ لو اشترى ذهباً بدراهم واستلم البائع الدراهم فضاعت منه لَمْ يرجع على المشتري ، ولو أنهُ أخذ من المشتري بالثمن ، **وهذا دليلٌ على أنَّ الشيك ليس بقبضٍ ، وإذا لَمْ يكن قبضاً لَم يصح البيع** ، لأنَّ النبي ﷺ أمر ببيع الذهب بالفضة أنْ يكون يداً بيدٍ إلاَّ إذا كان الشيكُ مصدَّقاً من قبل البنك واتصل البائع بالبنك وقال : ابقِ الدراهم عندك وديعةً لي فهذا قد يُرخص فيه)[٥].

---

* ئێستا له كاغەزدا دەنوسرێت .

[٥] فتاوى البيوع في الإسلام ص : (٧٧) .

واتە : حوکمی مامەڵە کردن بە چەکی دراو لە فرۆشتنی زێڕدا چیە ؟ ئەگەر ئەو چەکە مافی وەرگرتنی هەبێت لە کاتی ئەو فرۆشتنەدا چونکە هەندێ لە زەڕەنگەرەکان کار بە چەکی دراو دەکەن ، لە خۆی و پارەکەی دەترسێ کە لێی بدزرێت ؟

ئەویش وەڵامی داوەتەوە :

دروست نییە لە فرۆشتنی زێڕ یان زیودا مامەڵە بە چەکی دراو بکرێت چونکە چەکی دراو حیسابی وەرگیراوی بۆ ناکرێت ، بەڵکو تەنها بەڵگەنامەی حەواڵەیە و بەس ، بە بەڵگەی ئەوەی ئەو کەسەی ئەو چەکەیە وەردەگرێت ئەگەر لێی ونببێت دەگەڕێتەوە بۆ سەر ئەو کەسەی پێیداوە ، جا ئەگەر شتێکی وەرگیراو بێت ناگەڕێتەوە بۆ سەری ، ڕونکردنەوەشی ئەوەیە ئەگەر پیاو زێڕی کڕی بە چەند دیرهەمێك و فرۆشیارەکە ئەو دیرهەمانەی وەرگرت و دوای ئەوە لێی ونبوو ناگەڕێتەوە بۆ سەر کەسی کڕیار ، ئەمە بەڵگەیە لە سەر ئەوەی (شیك) وەرگیراو نییە ، جا ئەگەر وەرگیراو و لەدەستدا نەبوو ئەوە ئەو فرۆشتنە دروست نییە ، چونکە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمانی کردووە فرۆشتنی زێڕ بە زیو ئەبێ دەست بە دەست بێ ، مەگەر ئەو چەکەیە پەسەند و قەبوڵکراوبێت لە لایەن بانکەوە ئەنجا فرۆشیاری زێڕەکە پەیوەندی بکات بە بانکەوە و بڵێت ئەو دیرهەمانەی لەو چەکەدا هاتووە وەك (سپاردە / وديعة) لای خۆت بهێڵەوە ، ئەمە لەوانەیە روخسەتی پێبدرێت .

دەبینی ئەم زانایەش کە کەسایەتیەکی ناسراو و یەکێك بوو لە پێشەوایان لەم سەردەمەدا ئەڵێ : ئەم چەکە تەنها بەڵگەنامەی حەواڵەیە .

وە پرسیار كراوە لـە شـێخ (ابن باز و عبد الرزاق عفيفـــي و عبـــد الله غديان) **ڕەحمەتی خوایـان لــێبێت :** (هل بيع الشيكات أو الكومبيالات حلال ولو كان بالـــخسارة أي أقل من الثمن الـــمكتوب ؟

الـــجواب / بيع الشيكات على الكيفية الـــمذكورة لا يـــجوز لـــما فيهِ من ربا النسأ وربا الفضل)[٦].

واتـە : ئایا فرۆشتنی شیك و كومبیالا دروستە ئەگەر بێـت و بـە زەرەر بیفرۆشێت واتـە : بەكەمتر لەو بەهایەی كە تۆمار كراوە لە چەكەكەدا ؟

وەڵام : فرۆشتنی شیك بەو شێوەیەی لە پرسارەكەدا هاتووە دروسـت نییـە لەبەر ئەوەی هەر دوو جۆری سووی دواخستن و زیادەی تێدایە .

وە لە وەڵامی پرسیارێكی تـردا زانایـان (ابن باز ، عبد العزيز آل الشيخ ، عبد الله غديان ، صالح الفوزان ، بكر أبو زيد) **دەفـەرموون :** (لا يـــجوز بيع وشراءِ سندات النقود الـــحالة والـــمؤجلة **بأقل مِمَّا فيها** أو أكثر مِمَّا فيها **لأنَّ ذلك يُعتبر من صريح الربا ، وقد اجتمع في هذه الـــمعاملة ربا الفضل وربا النسيئة وكلاهما مُحرَّم** بالنص)[٧].

وە پرسیار كراوە لە زانای گەورە و فەرموودەناسی سەردەم شـێخ ئـەلبانی ڕەحمەتی خوای لێبێت: (هل يـــجوز بيع الصك إلى إنسانٍ آخر غير صاحب الصك؟

لە وەڵامدا فـەرمووی : طبعاً هذا لا يـــجوز إطلاقـــاً لأنَّ هـــذا ربـــا ، لا يـــجوز أنْ يُباع السند الذي قيمتهُ ألف بتسعمائة مثلاً لأنَّ هذا شراء النقد بأقل

---

[٦] فتاوى اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء : (١٣ / ٣٣٣) .

[٧] فتاوى اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء : (١٣ / ٣٣٥) .

من قيمتهِ ، وهذا هو عينُ الرِّبا ، ولكن الذي يـجوز : يـجوز لـصاحب الـحق (مالك الصك) أنْ يتنازل عن حقهِ عند الـمدين ، أمَّا بطريـق البيـع والشراء بأقل فهذا لا يـجوز ...)[٨].

به كورتى واته : كڕین و فرۆشتنى چەك دروست نییه چونكه ریبایه .

وه پرسیار كراوه له شێخ (صالح الفـوزان) **خـوا بیپارێزێـت :** (أردت شراء عملة أجنبية أو ذهب وحسبت القيمة بالدولار ودفعت الـسعر بالريـال السعودي ثم أعطاني البنك مقابل العملة شيكًا بالعملة التي اتفقت على شرائها مع البنك، هل هذا جائز أم لا ؟

له وەڵامدا فـەرمووى : بيع العملة بالعملة يسمى صرفًا ، إن اتحد الجنس بـين العملتين اشترط الحلول والتقابض في المجلس والتساوي في المقدار، وإن اختلـف الجنس بين العملتين جاز التفاضل ووجب التقابض في المجلس بأن يسلم العملـة ويستلم العملة لا بديلة عنها في المجلس ، **والشيك لا يعتبر قبضًا وإنما هو سـند فقط، لو ضاع أو تلف رجع على من أعطاه إياه يطالب بحقه ولو كان قبـضًا ما ساغ له الرجوع لأنه قبض حقه** ، والحل الصحيح أن يقبضه العملة البديلـة ويحولها إلى البلد الذي يريد)[٩].

كەواتە كڕێن و فرۆشـتنى چـەكى مـاددەى (١٤٠) بـه پـاره چ بـه دۆلار بێت یان به دینار به كەمتر یان بـه زیـاتر یـان بـه بەرامبـەر بێـت حەرامـه و بەڵكو سوو خواردنى تێدایه پەنا به خوا له ڕزقى حەرام !

---

[٨] أشرطة سلسلة الـهُدى والنور ، الشريط رقم : (٢٦١ / ٥) .

[٩] الـمنتقى من فتاوى الشيخ الفوزان الفتوى رقم : (٣١٦) .

لە کۆتاییدا داوام وایە لە موسـڵمانان ئەوانـەی ئـاڵوگۆڕی دراو دەکـەن (الصيارفة) وەك چارەسەرێك بـۆ خـۆ لادان لـەم کـارە حەرامـە بـۆ خۆیـان و موسڵمانانیش ئەگەر لە توانایندا هەیە بە بەرامبەرێکی (مەشروع و مەعروف و مەعقول) ئەو چەکانە وەرگرن بە بێ کڕین ئەنجا بۆیان بگۆڕنەوە لە بانـك پاشان لە حەقی ئەم کارە کرێ (عموله) لـە خـاوەنی ئـەو چـەکانە وەرگـرن (إنْ شاءَ اللّٰه) رزگارمان دەبێت لەو کارە حەرامە .

وصلى الله على محمد وعلى آلِهِ وصحبهِ وسلَّم أجمعين .

سەرچاوەکان

بۆ ئامادەکردنی ئـەم بابەتـە ڕاسـتەخۆ سـوودم لـەم سەرچـاوانەوە وەرگرتووە :

١ ـــ فتاوى اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء .

٢ ـــ فتاوى البيوع في الإسلام .

٣ ـــ الأسهم والسندات وأحكامها .

٤ ـــ الـــخدمات الـــمصرفية وموقف الشريعة الإسلامية منها للـــدكتور صـــلاح الدين عنـــزي .

٥ ــ بحوث فقهية في قضايا اقتصادية معاصرة لــمجموعة من الدكاترة الباحثين.

٦ ــ قضايا فقهية معاصرة في الــمال والاقتصاد للدكتور نزير حماد .

ئامادەكردنی : خەلیل ئەحمەد

كوردستان / كەلار

(٠٧٧٠١٥٨٠٥٢٢)